

Navn: Laura Møller

Fødselsdato: ~~03-04-2020~~

Skole: Frederiksborg Gymnasium og HF

Fag: Studieretningsprojekt, Samlet vurd. (6647--Gym
bekend,)

Dato for prøveafleggelse: 03-04-2020

Studieretningsprojekt 2019/20

Frederiksborg
Gymnasium og HF

Elev id: 3c 13
Elev: Laura Møller

Fag:	Vejleder:
Historie A	Johan Kirkegaard Tlf.: 22 24 12 34 Email: jk@fsg4.dk
Samfundsfag A	Anders Agersnap Tlf.: 71 22 55 06 Email: aa@fsg4.dk
Område: Imperialisme og Brexit	
Opgaveformulering: Redegør for hovedtræk i Storbritanniens historie som imperium og hovedgrunde til, at imperiet gik i opløsning. Analyser selvvalgte kilder med henblik på at belyse, hvilken betydning Det britiske imperium har og har haft for briternes selvforståelse Diskuter på baggrund af analysen, hvorvidt Brexit kan forstås ud fra Storbritanniens fortid som imperialistisk stormagt.	
Det forventes, at opgaven har et omfang svarende til ____15-20____ normalsider. (Indholdsfortegnelse, noter, litteraturliste, grafer, illustrationer etc. medregnes ikke i sidetallet).	

Det Britiske Imperium

Tiden der formede den moderne verden og Storbritanniens nationale identitet

Laura Møller, 3.c

Studieretningsprojekt
Historie og samfundsfag
Frederiksborg gymnasium

Resumé af studieretningsprojekt

Formålet med studieretningsprojektet er, at undersøge sammenhængen mellem Det Britiske Imperium og Brexit med Storbritanniens selvforståelse som fokuspunkt i samspil mellem historiefaget og samfundsfagets metoder. Først redegøres for Storbritanniens historie som imperium, der med særligt fokus på Det Britiske Imperiums opløsning og Storbritanniens efterfølgende ageren i verden leder op til en kildekritisk analyse af en tale af Margaret Thatcher med henblik på senere hen at anspore betydningen af Det Britiske Imperium og den tilhørende imperialistiske retorik for Storbritanniens selvforståelse. Gennem diskursanalytisk metode af Thatchers tale og en sammenlignelig diskursanalyse af en klumme af Boris Johnson ønskes at belyse den diskurs om Det Britiske Imperiums storhed, disse to politiske skikkelser mere eller mindre bevidst omtaler. I diskussionen fremstilles netop denne diskurs som kernen i Storbritanniens selvforståelse, hvilket der i diskussionen antages som grundlaget for Brexit-debatten. Studieretningsprojektet konkluderer afslutningsvis, at den førnævnte diskurs om Det Britiske Imperium og Storbritanniens selvforståelse spiller en væsentlig rolle i fortidens såvel som nutidens politiske debatter – især Brexit-debatten.

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING.....	2
METODE OG VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER.....	2
REDEGØRELSE FOR DET BRITISKE IMPERIUM.....	3
FØRSTE BØLGE	3
ANDEN BØLGE	4
TREDJE BØLGE.....	5
DEN IMPERIALISTISKE RETORIK	5
IMPERIETS OPLØSNING	6
COMMONWEALTH.....	7
STORBRITANNIEN OG EUROPA	8
ANALYSE AF TALE AF MARGARET THATCHER OG KLUMME AF BORIS JOHNSON	9
KILDEKRITISK ANALYSE AF MARGARET THATCHERS TALE	9
<i>Afsender og modtager.....</i>	9
<i>Formål og historisk kontekst</i>	10
<i>Tendens og troværdighed</i>	10
INTRODUKTION TIL DISKURSANALYTISK METODE	10
DISKURSANALYSE AF MARGARET THATCHERS TALE	11
<i>Historiebrug</i>	13
DISKURSANALYSE AF BORIS JOHNSONS KLUMME	14
<i>Historiebrug</i>	16
SAMMENFATTENDE KONKLUSION MED PERSPEKTIVERING TIL STORBRITANNIENS SELVFORSTÅELSE.....	16
DISKUSSION AF SAMMENHÆNGEN MELLEM DET BRITISKE IMPERIUM OG BREXIT	17
EN NATIONS SELVFORSTÅELSE	17
BREXIT I KORTE TRÆK	18
BRITISK EXCEPTIONALISME	19
<i>Suverænitetsafgivelse.....</i>	20
DET BRITISKE IMPERIUM 2.0?	21
HVOR ENDER DET? ET SPLITTET STORBRITANNIEN?.....	22
KONKLUSION.....	22
LITTERATURLISTE.....	24
BØGER	24
ARTIKLER	24
INTERNETSIDER	25
<i>Podcast.....</i>	26
<i>PDF</i>	26
BILAG	26

Indledning

Det Britiske Imperium er betegnelsen for en række kolonier og territorier, der hørte under Storbritanniens herredømme gennem en periode på omtrent 300 år; fra 1500-tallet til afviklingen af imperiet begyndte efter anden verdenskrig. Det Britiske Imperium nåede, i sin videste udstrækning, herredømme over en tredjedel af verdens befolkning samt landmasse, hvoraf termen ”*solen gik aldrig ned over Det Britiske Imperium*” kommer.¹ Solen stod højt i mange år, hvor Storbritannien i sin stærke position som verdens første supermagt udbredte den britiske styreform, religion, uddannelsessystem, sprog og kultur.² Hvordan gik det galt? Og hvad skulle imperiets opløsning komme til at betyde for Storbritannien og sågar verden? Med afkolonisering af de britiske kolonier og dermed imperiets opløsning, fulgte en identitetskrise hos den britiske nation. Pludselig befandt briterne sig i en sekundær rolle i verdensordenen. Forestillingen om imperiet levede stadig videre i den britiske befolkning og til dags dato danner denne forestilling, og tilhørende selvforståelse, stadig grundlag for mange politiske ideologier og løsningsforslag - heriblandt Storbritanniens udtrædelse af EU.

Metode og videnskabsteoretiske overvejelser

Redegørelsen består af en gennemgang af Det Britiske Imperium og dets opløsning der er indrammet af en række begivenheder. I analysen laver jeg en kildekritisk analyse af Margaret Thatchers tale, med henblik på at udrede den historiske kontekst og formål, samt at verificere kildens troværdighed. Jeg benytter mig af den kildekritiske metode for at vurdere kildens kvalitet og legitimitet, fordi det er lang tid siden talen blev afholdt. Dertil kommer at den er givet i politisk kontekst, hvilket kan påvirke dens troværdighed og tendens. Jeg benytter min kildekritiske analyse til min videre analyse af talen, hvor jeg bruger en samfunds-faglig diskursanalytisk metode til at analysere den diskurs talen omkredser. Ligeledes foretager jeg en diskursanalyse af Boris Johnsons klumme med samme formål. Samspillet mellem disse to kilder skal belyse, hvordan Storbritanniens selvforståelse er et produkt af Det Britiske Imperium og de retoriske diskurser, der er skabt blandt andre af de to ovenstående politikere.

¹ Bang: 2017, s. 149

² Ibid, s. 157

Der er endnu ikke udformet en entydig model til diskursanalysen i et samfundsfagligt perspektiv og der er derfor mange bud på diskursteorier og -analyser. Jeg tager udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteori, der er beskrevet og udformet en model på baggrund af i bogen *Diskursanalytisk metode*.³ Diskursanalyserne er således en kvalitativ sproglig analyse af, i dette tilfælde, to politiske taler. Diskursanalyserne kræver et overblik over den konkrete situation, der udspiller sig i, omkring og eventuelt imod tekstens indhold. Ydermere analyserer jeg Thatcher og Johnsons taler gennem historiefagets metode: historiebrug. Denne metode skal tilføje endnu en dimension til diskursanalysen og her er måden hvorpå imperietiden inddrages i diskurserne i centrum. I diskussionen laver jeg en analyse af det britiske samfund ift. dets fortid og fremtid med perspektivering til Brexit.

Redegørelse for Det Britiske Imperium

Det Britiske Imperium blev med Storbritannien som herre, det største i sin tid og omfattede som nævnt en betydende del af verdensbefolkningen og verdens landmasse. Imperiet har senere hen haft betydelig indflydelse på Storbritanniens selvforståelse og det kan argumenteres for, at have dannet grundlaget for den moderne verden vi lever i. Udviklingen i Det Britiske Imperium frem til anden verdenskrig kan inddeles i tre bølger efterfulgt af afkoloniseringen og dannelsen af Commonwealth.

Første bølge

Med spor langt tilbage i Storbritanniens historie, kan imperialismens spire allerede findes i dannelsen af Storbritannien. England var af De Britiske Øer, den største ø geografisk, befolkningsmæssigt og økonomisk. Dette betød at Irland, Skotland og Wales gradvist underlagde sig Det Engelske Imperium. Helt konkret blev Irland underlagt den britiske krone i 1172, Wales i 1536 og Skotland i 1707, hvorefter Storbritanniens skabelse officielt er dateret.⁴ Dette udgør de første engelske erobringer, der senere blev grundlag for de videre britiske erobringer.

³ Bom: 2015

⁴ Bang: 2017, s. 150

Anden bølge

Storbritannien begyndte her, at se ud over egne grænser og den første akt i Det Britiske Imperium blev, da den handelsrejsende John Cabot i 1497 gjorde krav på den canadiske ø Newfoundland på vegne af den britiske krone. Det Britiske Imperium fortsatte i 1600-tallet yderligere sin rejse ved etableringen af 13 kolonier i Nordamerika og en række bosættelser i det nordvestlige Canada.⁵ Det Britiske Imperium startede med det mål at udkonkurrere Frankrig og opnå dominans på verdensplan ved at skabe handelsmuligheder og få adgang til råstoffer fra alle dele af verden. Med råstoffer menes også slaver, hvilket efter de permanente bosættelser i Vestafrica fra midten af 1600-tallet, viste sig at blive en givtig handel for Storbritannien. Slavehandlen blev en væsentlig faktor for den britiske kolonisering i Nordamerika og Caribien. Man formåede desuden, at øge den britiske eksport gennem de nyåbnede markeder, som diverse kolonier dannede ramme for gennem handelsstationerne.

En af de væsentligste faktorer i Det Britiske Imperium, blev den industrielle revolution, der startede i England i slutningen af 1700-tallet. Med den industrielle revolution var Storbritannien foran alle andre lande økonomisk, militært og politisk. Gennem sin flådemagt kunne Storbritannien nu skabe et mere sammenhængende handelssystem mellem de allerede etablerede handelsstationer. Dette åbnede markederne og gjorde det både billigere og nemmere for briterne at få adgang til egne koloniers råvarer.⁶ Fordi adgangen til råvarerne også var en væsentlig faktor i industrialiseringen, blev Det Britiske Imperiums handelsstationer og den industrille revolution gensidigt afhængige og komplementerede hinanden i en sådan grad, at Storbritannien blev mere og mere magtfuld.⁷ Som eksemplet med John Cabot viste tidligere, blev Det Britiske Imperium udvidet med diverse handelsstationer af en række enkeltpersoner, hvor den britiske stat kun havde en beskedent indblanding. Den britiske imperialisme var dermed i høj grad drevet af et nationalt såvel som individuelt profitmotiv.⁸

⁵ Bang: 2017, s. 150

⁶ Ibid, s. 156

⁷ Folkersen: 2015, s. 50

⁸ Bang: 2017, s. 151

Tredje bølge

Den amerikanske frihedskrig medførte med sin begyndelse i 1776 Det Britiske Imperiums tab af de 13 kolonier på den nordamerikanske østkyst. USA stilede mod løsrivelse og selvstændighed, hvilket spillede en central rolle i Det Britiske Imperiums videre udvikling: fokus skiftede fra Atlanterhavet til Det Indiske Ocean og dermed skiftede fokus fra de hvide bosætter-kolonier til kolonisering af de ikke-europæiske og overvejende ikke-hvide folkeslag.⁹ Hermed startede koloniseringen af Indien, store dele af Afrika, en række lande i Sydøstasien og Australien, hvoraf sidstnævnte også blev underlagt den britiske krone i 1788. Med disse markante udvidelser, blev Storbritannien omdrejningspunkt for verdensordenen både økonomisk og politisk.¹⁰ Den sidste store udvidelse af imperiet skete ved afslutningen af første verdenskrig, hvor de tyske og osmaniske oversøiske territorier blev fordelt mellem krigens sejrherre. En stor del overgik til Storbritannien som kolonier, hvor Det Britiske Imperium i 1921 nåede sin videste udstrækning. Frem til anden verdenskrig fastholdt Storbritannien sin magtfulde rolle med sin verdensomspændende flåde, og som epicenter for industrialiseringen bevarede nationen tilmed et lukket handelskredsløb indenfor imperiet. I denne periode implementerede man også britisk inspirerede politiske styreform, uddannelsessystemer og kultur i kolonierne, hvilket dannede ramme for den første form for globalisering.¹¹

Den imperialistiske retorik

I takt med at imperialismen stormede frem og det i høj grad blev en del af Storbritanniens historie samt nationale identitet, begyndte briterne at stille spørgsmålstejn ved den mørke side, der også var en del af Det Britiske Imperium herunder økonomisk udnyttelse, slavehandel, undertrykkelse og racisme. Diskursen i samfundet blev således, at Det Britiske Imperium var en civiliserende mission, hvor man pådrog sig ansvaret for at civilisere uudviklede folk, omvende folk til kristendommen, udbrede en britisk inspireret styreform og skabe et systematiseret uddannelsessystem.¹² Man omtalte sig selv som frihedselskere og så Det Britiske Imperium som et stabiliserende element i kolonisamfundene.¹³

⁹ Bang: 2017, s. 152

¹⁰ Ibid, s. 153

¹¹ Ibid, s. 157

¹² Ibid, s. 158

¹³ Folkersen: 2015, s. 55

Briterne godtgjorde ligeledes deres imperium ved at fremhæve sig som ”det bedste og mest humanitære” imperium i Europa, hvortil forestillingen om den britiske exceptionalisme opstod. Ydermere bestod den imperialistiske retorik i en forestilling om, at den hvide race var overlegen og derfor bedre til at herske over de indfødte i kolonier, der var født til at være underlagt og tjene den hvide race. Man forsøgte således gennem Charles Darwins evolutionsteori, at bevise ovenstående videnskabeligt med argumentet om, at den hvide menneske race skulle udgøre menneskehedens højeste udviklingstrin. Gennem denne selvkonstruerede virkelighed blev Det Britiske Imperium accepteret af det britiske folk og ikke mindst af lokalbefolkningen i kolonierne.¹⁴ Den britiske nationale identitet og selvforståelse blev i høj grad udformet gennem diskursen om imperiet som en civiliserende mission.

Imperiets opløsning

Flere faktorer spillede ind under opløsningen af Det Britiske Imperium: anden verdenskrigs påvirkning internt i Storbritannien samt en spirende nationalisme hos lokalbefolkningerne i de britiske kolonier.

Det Britiske Imperium blev sat under hårdt pres i anden verdenskrig, hvor man som succesfuld supermagt indfandt sig i krigen. Her mobiliserede Det Britiske Imperium tropper fra alle kolonierne men til manges overraskelse vendte en del af hærerne sig i oprør mod kolonimagten:

Storbritannien.¹⁵ Dette skulle dog ikke blive Det Britiske Imperiums største udfordring. Japan ønskede at skabe et imperium i Asien som modspil til Det Britiske Imperium samt de øvrige europæiske kolonimagter og begyndte fra 1940 at true med at overtage Fransk Indokina samt en række britiske kolonier i området. Storbritannien mistede hermed mange af sine besiddelser i Asien. Storbritannien blev en af anden verdenskrigs helt store sejrherre og landets premierminister Winston Churchill blev således en national krigshelt. Krigen betød, trods sejren, også mange tab af menneskeliv, hvilket påvirkede Storbritanniens vilje til at bruge militær magt til at løse konflikter og opretholde freden og loyaliteten i kolonierne, hvilket svækkede Det Britiske Imperiums ellers magtfulde position. Kort tid efter krigens afslutning, blev der afholdt parlamentsvalg i Storbritannien, hvor Det Konservative Parti med Churchill i spidsen led et overraskende nederlag til Labour og deres leder Clement Attlee.

¹⁴ Bang: 2017, s. 164

¹⁵ Folkersen: 2015 s. 103

Det blev her klart, at det britiske folk ikke ønskede at bruge sejren til at udvide og delvist genetablere Det Britiske Imperium, men man ønskede i stedet at opbygge en stærk velfærdsstat, hvilket var Labours valgløfte.¹⁶ Valget om et nationalt fokus blev briternes opråb til politikerne og resten af verden om at imperietiden skulle nedprioriteres. Lokalbefolkningerne i kolonierne havde under krigen fundet sig i manglende økonomisk hjælp og politisk styring, men efter krigen forventede de at dette vendte tilbage. Det kunne Storbritannien dog ikke leve op til, hvilket betød, at mange kolonier mistede både tillid og tilhørsforhold til Det Britiske Imperium. Storbritannien havde en noget naiv forestilling om, at kolonierne ville være loyale og bidrage til at genetablere Det Britiske Imperium. Dette skete ikke og Storbritannien måtte udforme modeller for afviklingen af sin status som imperiemagt.¹⁷ Man forsøgte, at tilbyde ”de hvide kolonier” en model hvor de nærmede sig selvstyre med et politisk system magen til det britiske, hvor Storbritannien stadig skulle råde over udenrigs- og sikkerhedspolitik. Dette blev begyndelsen på dannelsen af Commonwealth.¹⁸

Commonwealth

Commonwealth blev en afkoloniseringsmodel, hvori man gav de hvide kolonier mere selvstyre med det formål at bevare et fællesskab, hvor den fælles imperiefortid skulle danne en fælles forståelsesramme i sproget, kulturen og historien.¹⁹ Commonwealth blev officielt stiftet i 1949 i forbindelse med London-deklarationen og består i dag af 54 medlemslande, hvor langt de fleste er tidligere britiske kolonier. Alle medlemslandene har den britiske monark som symbolsk leder og i 16 af medlemslandene fungerer den britiske monark som egentligt statsoverhoved. Forskellene mellem medlemslandene er dog i flere sammenhænge store i f.eks. kultur, religion og økonomisk udvikling, hvilket betyder, at organisationen står svagt stillet politisk såvel som økonomisk og derfor har Commonwealth primært nostalgisk værdi.²⁰ Den politiske ageren er også begrænset af, at Commonwealth er en mellemstatslig organisation, hvor beslutninger taget i Commonwealth regi, ikke overtrumfer nationale beslutninger i medlemslandene.²¹

¹⁶ Folkersen: 2015 s. 105

¹⁷ Ibid, s. 114

¹⁸ Ibid, s. 115

¹⁹ Nedergaard (1): 2017, s. 134

²⁰ Helmersen: 2016, s. 138

²¹ Nedergaard (1): 2017, s. 134

Storbritannien og Europa

Churchill sagde ordene, der siden hen skulle vise sig at danne ramme for Storbritanniens forhold til EU: ”*We are with Europe, but not of it*”. Netop dette udsagn viser briterne ønske om et samarbejde med Europa, der ikke kompromitterer deres suverænitet eller svækker den britiske identitet.

Forholdet mellem Storbritannien og Europa har alle dage været et ubalanceret bekendtskab, hvoraf Storbritanniens integrering i det europæiske samarbejde ofte har været til debat. Storbritannien opdagede i anden verdenskrig, at de kunne vinde en krig uafhængigt af Europas hjælp, hvilket siden hen har været et gentagende argument for Brexit. Kul- og stålfællesskabet blev dannet i 1952 men uden Storbritanniens deltagelse.²² Efter over 20 års europæisk samarbejde gik Storbritannien med og blev optaget i 1973. Storbritannien skulle, som følge af tabet af imperiet, på mindre end en generation omstille sig politisk og kulturelt. Den britiske identitet som stormagt krakelerede og man skulle genfortolke sin selvopfattelse og vision. Storbritannien vendte sig i denne identitetskrise mod Europa og dette blev begyndelsen på det officielle samarbejde.²³

Grundet Storbritanniens svækkede position og nationalistiske fokus dannedes en ny verdensorden efter anden verdenskrig. Et bipolariseret magtsystem med USA og Sovjetunionen som stormagter, blev rammen for Den Kolde Krig, der kom i kølvandet på anden verdenskrig. Begge stormagter var imod den europæiske kolonipolitik, hvilket betød, at Storbritannien kom til at spille en sekundær rolle i denne nye magtpolitiske orden. Det stod kritisk til med Storbritanniens økonomi efter anden verdenskrig og opløsningen af Det Britiske Imperium, hvilket blev grundlaget for ønsket om, at blive en del af det europæiske samarbejde. Siden Storbritannien blev optaget, har det europæiske samarbejdet for Storbritanniens vedkommende været med en agenda hvor frihandel og økonomisk fællesskab har fyldt mest. Det europæiske samarbejde har i Storbritannien gennem de sidste 50 år været et meget omdiskuteret emne.²⁴ Det Konservative Parti har længe været fortalere for minimal suverænitetsafgivelse og i visse perioder også udmeldelse. Den britiske premierminister i perioden 1979-1990, Margaret Thatcher, var tydelig EU-kritiker og hendes regeringsperiode kan betegnes, som starten på den nationale bølge af ønsket om den selvstændighed og storhed man også oplevede under imperialismen.

²² Chege: 2019

²³ Holm: u.å.

²⁴ Thomsen: u.å.

Analyse af tale af Margaret Thatcher og klumme af Boris Johnson

Det har gennem tiden primært været Det Konservative Parti, der har slået tonen an for den imperialistiske tankegang med en næsten populistisk tilgang til, at samle nationen gennem et fælles mål: at styrke imperiet. Den imperialistiske retorik bestod for partiet internt i Storbritannien i at samle nationen på tværs af sociale og kulturelle forskelle. Det markante fokus på Storbritannien som imperiemagt blev også et middel til at give hele unionen en fælles identitetsfølelse.²⁵ Margaret Thatcher og Boris Johnson er to vigtige politiske (konservative) skikkelser i Storbritanniens historie. Begge kan kategoriseres som EU-skeptikere og fortalere for Storbritannien som globalt centrum. Deres retorik bunder ligeledes i en opfattelse af Storbritannien som stormagt, hvilket udtrykkes og vækkes ved referencer til nationens historik som imperiemagt. Med en populistisk strategi, samler de begge folket som et ”vi” i resten af verden, ved at vække den nationale selvopfattelse, der gjorde sig gældende under imperialismen. Thatcher kan som en af de mest markante EU-skeptikere ses som forløber for Brexit-debatten, hvor Johnson nu står som leder af ”leave”-siden. De appellerer til den diskurs, der bunder i tankegangen fra imperialismen om, at Storbritannien er en selvstændig nation, der ikke behøver Europa eller har et specielt tilhørsforhold til Europa.

Kildekritisk analyse af Margaret Thatchers tale

Margaret Thatchers tale om Falklandskrigen blev en opblomstring af den britiske selvopfattelse som stormagt fra imperietiden. Talen hylder den britiske historie, udnytter den nationale selvopfattelse fra imperietiden og har til formål at mobilisere et nyt stærkt Storbritannien. Talen blev afholdt i Cheltenham i 1982 i forbindelse med en samling af Det Konservative Parti.

Afsender og modtager

Margaret Thatcher var leder af Det Konservative Parti og britisk premierminister i perioden 1979-1990. Thatcher var kendt fortaler for minimal suverænitetsafgivelse til EU og så ideelt set EU-samarbejdet som udelukkende økonomisk platform for det frie marked. Talens modtagere er først og fremmest partiet, men herudover også den britiske befolkning samt resten af verden. Talen er et forsøg på at mobilisere en bestemt national selvforståelse, men den kan på samme tid også sende et signal til resten af verden om Storbritanniens sejr og storhed.

²⁵ Folkersen: 2015, s. 68

Formål og historisk kontekst

Da Argentina i 1982 invaderede Falklandsøerne, et af de sidste oversøiske territorier fra Det Britiske Imperium, gik Storbritannien i krig for at beskytte sit folk - i koloniseret forstand. Krigen endte med sejr til Storbritannien og dette blev sidste gang Storbritannien gik i krig for imperiet. Med sejren blomstrede en ny bølge af neo-kolonial patriotisme og retorikken fra imperialismen affødte en ny national selvtilid. Thatcher var landets premierminister i denne periode og blev med sin imperialistiske retorik frontfigur i opblomstringen af selvopfattelsen fra imperietiden.²⁶ Thatcher kunne, ved at vække selvopfattelsen fra imperietiden, mobilisere støtte til sin EU-skeptiske politik og underbygge ideen om den britiske politiske exceptionalisme, der levede på sit højeste under imperialismen. Formålet med talen var således at genfinde den imperialistiske tankegang og tilmed den nationale stolthed hos det britiske folk.

Tendens og troværdighed

Talen er først og fremmest politisk betonet og giver derfor et entydigt (positivt) billede af Det Britiske Imperium og Storbritanniens mulighed for igen at opnå en sådan magtstatus i verdensordenen. Kilden er relativ tendentiøs da, Thatcher som politiker allerede har en farvet holdning, samt at kilden er meget følelsesladet og ikke særligt faktuel. Der kan derfor stilles spørgsmål til kildens troværdighed i og med, vi har at gøre med en farvet og ensidig synsvinkel. Dog kan kilden benyttes i videre analytisk sammenhæng til netop at belyse denne synsvinkel med det forbehold, at der må findes en anden og modstridende synsvinkel.

Introduktion til diskursanalytisk metode

Diskurser skabes af den måde et individ opfatter og italesætter et vilkårligt fænomen – diskurser afspejler altså subjektive virkelighedsopfattelser.²⁷ Diskurser i politisk regi handler om sproglig magtudøvelse med formålet om, at få en gruppe til at have bestemte holdninger og følelser om det omtalte fænomen. Ved at skabe konsensus, kan man opnå definitionsmagt og hermed bliver diskursen hegemonisk.²⁸ Politiske ideologier kan desuden i sig selv betegnes som diskurser. Følgende diskursanalyser er udformet på baggrund af de mest centrale begreber fra de politiske filosoffer Chantal Mouffe og Ernesto Laclaus diskursteori.

²⁶ Folkersen: 2015, s. 131

²⁷ Andersen: 2012, s. 303

²⁸ Sørensen: 2010, s. 119

Diskursteorien tager afsæt i et socialkonstruktivistisk grundlag, der antager, at virkeligheden skal forstås som en subjektiv konstruktion, der er skabt af sproget gennem social interaktion. Teoriens præmis er, at der ikke findes en objektiv sandhed, men at alt er relativt, hvilket betyder, at diskurserne er flydende og konstant ”truet” af elementer fra det konstitutive ydre.²⁹ Gennem sproget formes menneskers evner til og mulighed for at erkende verden. Mennesket er ikke født med en specifik forståelsesramme, men denne er et produkt af den kultur og historiske fortid som mennesket er en del af.³⁰ Den fælles forståelsesramme, vi gennem sproget skaber, kommer til udtryk i social interaktion og udfoldes gennem den kollektive erindring.

På baggrund af dette vil de følgende diskursanalyser blive et væsentligt redskab for at forstå, hvordan sproget i den politiske debat omkring Storbritanniens historie og nationale identitet har konstrueret den britiske befolknings selvopfattelse. Det skal dog påpeges, at diskurser sjældent bevidst skabes eller refereres til, da vi møder diskurser alle steder og nogle af dem er så dybt forankret i vores (under-) bevidsthed gennem eksempelvis den kollektive erindring.

Diskursanalyse af Margaret Thatchers tale

Diskursanalysen tager udgangspunkt i et uddrag af Thatchers tale om Falklandskrigen, der er oversat af Helle Folkersen.³¹ Formålet med diskursanalysen er at undersøge, hvordan Thatcher, ved at appellere til folkets historiebevidsthed gennem referencerne til imperietiden, forsøger at tilegne sig definitionsmagten og dermed evnen til at påvirke folkets diskursive ressourcer.

Diskursanalysen tager afsæt i figur 1, der illustrerer en tretrinsdiskursanalyse udformet med udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteori.³²

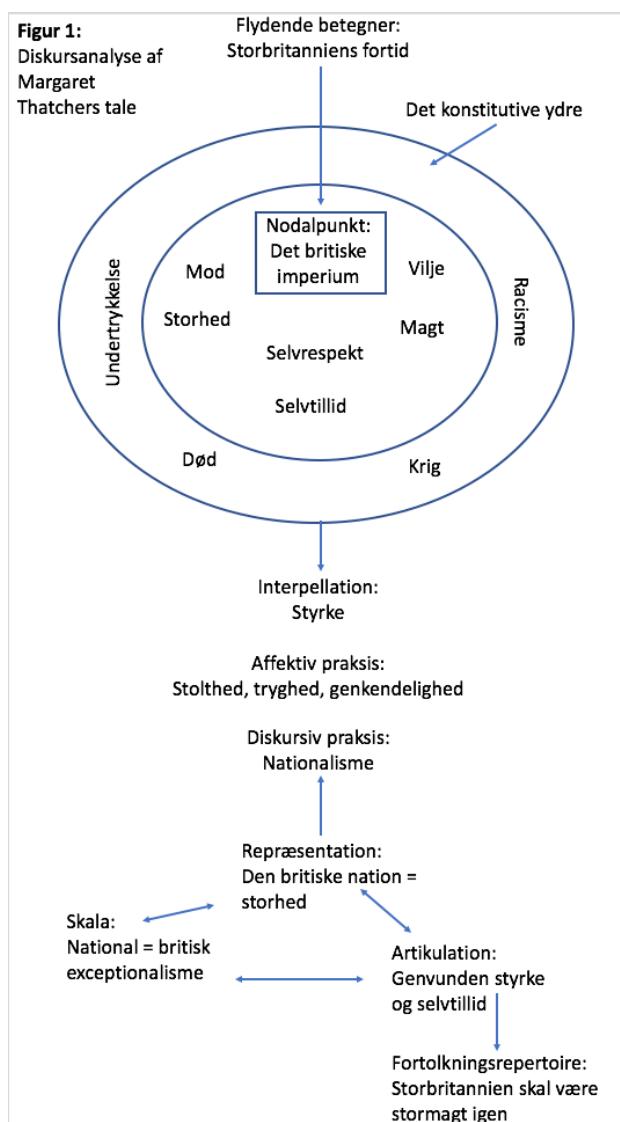
²⁹ Aaberg: u.å. s. 24

³⁰ Bengt-Pedersen: 2013

³¹ Folkersen: 2015, s. 145

³² Bom: 2015, s. 65

Den flydende betegner er identificeret som ”Storbritanniens fortid” og kan tillægges mange diskurser. Ved at identificere nodalpunkt som ”Det Britiske Imperium” vil momenterne i den inderste cirkel give diskursen en midlertidig fastlåst betydning.³³ Momenterne i den inderste cirkel såsom *selvtillid*, *magt* og *selvrespekt* er positivt ladet, hvilket illustrerer en positiv diskurs om Det Britiske Imperium. Elementerne i den yderste cirkel (det konstitutive ydre) er undladt i Thatchers tale og dermed diskursen om Det Britiske Imperium. Det konstitutive ydre kan repræsentere en antagonisme til den pågældende diskurs, i og med den repræsenterer en anden diskurs om Det Britiske Imperium, hvor *undertrykkelse*, *krig* og *racisme* i så fald ville være momenterne. I politisk forstand kan det konstitutive ydre illustrere en ideologisk retning.

Thatcher undlader at koble elementerne i det konstitutive ydre til imperiet for at fremme interpellationen hos det britiske folk af, at imperiet er bevis for Storbritanniens daværende og nu igen opnåelig styrke. Undladelsen af de negativt ladede elementer i det konstitutive ydre kan sammenlignes med den retfærdiggørelse af imperiet, hvor Storbritannien godtgjorde de mørke side af imperiet ved at fremhæve imperiets udbredelse af eksempelvis demokrati og uddannelsessystemer. Argumentationsmæssigt benytter Thatcher sig næsten udelukkende af appelformen *patos*, hvilket også afspejler sig i den tydelige affektive praksis, hvor der nærmere betegnet appelleres til følelser som *stolthed*, *tryghed* og *genkendelighed*.

³³ Bom: 2015, s. 73

Diskursen udtrykt af Thatcher om Det Britiske Imperium som en episk storhedstid, bliver grundlaget for hendes argument om, at Storbritannien igen er i stand til, og har selvtilliden, til at sigte mod global storhed, hvilket også kan identificeres som modtagernes fortolkning af diskursen altså fortolkningsrepertoiret. Diskursen om Storbritannien som uafhængig imperiemagt er dybt forankret i den britiske befolknings kollektive erindring. Artikulationen er markant præget af referencer til Storbritanniens historiske fortid som stormagt, hvorigennem Thatcher benytter sig af historiebrug for at påvirke folkets historiebevidsthed og stolthed.

Historiebrug

Margaret Thatcher refererer i sin tale om Falklandskrigen til Storbritanniens historie som et led i at skabe en særlig historiebevidsthed og fremme en identifikationsmulighed. Denne historiebevidsthed er farvet af Storbritanniens tidligere status som stor- og imperiemagt. Talen om Falklandskrigen blev brugt til, at genfinde den nationale selvforståelse og selvtillid Storbritannien havde under imperialismen. "...at Storbritannien på ny har antændt den ånd der lyste for hende i tidligere generationer og som i dag er begyndt at brænde så klart som før." [Margarat Thatcher, 1982]³⁴ Citatet viser en reference til storhedstiden, der hørte de tidligere generationer til og her opereres der med en u-model, hvoraf Thatcher refererer til en storhedstid som imperiemagt og ser "genopdagelsen" som et led, i at Storbritannien med sejren i Falklandskrigen er på vej mod en ny storhedstid.

Ydermere kan Thatchers tale gennem analysen af historiebrugen belyse imperialismens betydning for Storbritanniens selvopfattelse: "Der var dem, der ikke ville indrømme det - måske er der nogle her i dag; folk, som ihærdigt ville have benægtet det, men – inderst inde – også frygtede, at det var sandt: at Storbritannien ikke længere var den nation der havde bygget et Imperium og regeret en fjerdedel af verden. Men de tog fejl." [Margarat Thatcher, 1982]³⁵ Citatet viser således en fortvivlelse hos det britiske folk over et ugenkendeligt Storbritannien, hvis identitet længe havde været uklar. Falklandskrigen bliver en manifestering af Det Britiske Imperium og Storbritanniens selvtillid herfra.

³⁴ Folkersen: 2015, s. 146

³⁵ Ibid, s. 145

Thatcher forsøger ved, at appellere til nationens historiebevidsthed og den kollektive erindring, at mobilisere opbakning til hendes EU-skeptiske politik ved at vække det britiske folks tro på Storbritannien som en selvstændig og uafhængig nation.³⁶ I politisk forstand kan historiebrug benyttes til at understøtte eller genkalde en diskurs. Thatcher benytter sig af eksistentiel historiebrug i og med, hun søger at skabe en fælles identitet og forståelsesramme gennem en bestemt opfattelse af fortiden.

Diskursanalyse af Boris Johnsons klumme

Følgende diskursanalyse tager udgangspunkt i en klumme skrevet af den daværende borgmester i London Boris Johnson og bragt på *The Telegraphs* hjemmeside d. 16. marts 2016.³⁷ I klummen ytrer Johnson sig om Storbritanniens forhold til EU og hans vision for Storbritannien efter Brexit. Klummen giver et indblik i grundlaget, for den EU-skeptiske politik Johnson bl.a. vandt embedet som premierminister ved. Formålet med diskursanalysen er at undersøge, hvordan Johnson ved at appellere til folkets historiebevidsthed gennem referencerne til imperietiden forsøger at tilegne sig definitionsmagten og dermed evnen til at påvirke folkets diskursive ressourcer. Diskursanalysen tager afsæt i figur 2, der illustrerer en tretrinsdiskursanalyse udformet med udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteori.³⁸

Den flydende betegner ”Storbritanniens fremtid” kan tillægges mange diskurser, hvoraf ”Brexit” er identificeret som nodalpunkt i Johnsons klumme. Momenterne omkredser nodalpunktet og hermed fastlåses diskursens midlertidige betydning.³⁹ Som illustreret på figur 2 (se næste side), repræsenterer den inderste cirkel de momenter, der kredser om nodalpunktet ud fra en diskursanalyse af klummen. Den inderste cirkel viser således, den diskurs Johnson fremlægger. Med momenter som *selvstyre, magt og bedre interne forhold i Storbritannien* bliver nodalpunktet ”Brexit” positivt ladet og dermed skabes der en positiv diskurs om Brexit.

³⁶ Nielsen: 2012

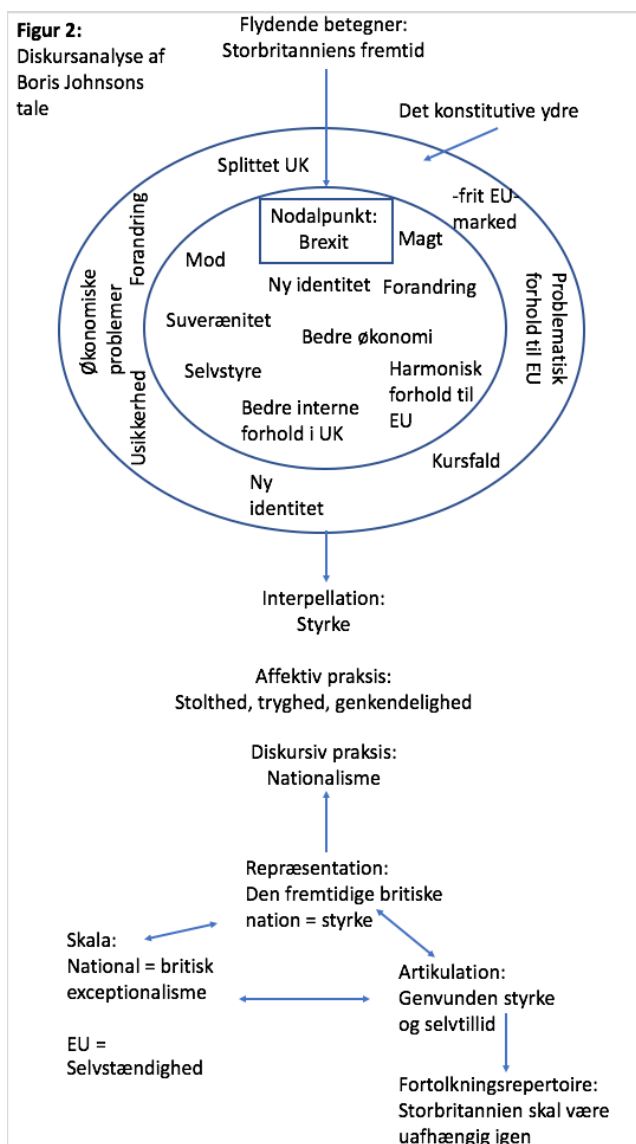
³⁷ Johnson: 2016

³⁸ Bom: 2015, s. 65

³⁹ Ibid, s. 73

Hvad der af figur 2 kan være svær at udlede, er at Johnson fremlægger denne positive diskurs gennem referencer til imperialismen. Johnson benytter sig af historiebrug ved at appellere til en kollektiv erindring som et redskab til at legitimeren en selvstændig fremtid. Han refererer til imperialismen for at illustrere, at Storbritannien før har været selvstændig stormagt uden hjælp fra Europa og kan derfor være det igen. Johnsons argumenter bygger således på et historisk grundlag, hvori artikulationen i høj grad er præget af historiebrugen. Det konstitutive ydre (den yderste cirkel) repræsenterer en antagonistisk diskurs til nodalpunktet, hvortil der er mere negativt ladede elementer såsom *usikkerhed*, *splittet Storbritannien* og *økonomiske problemer*.

Elementerne i det konstitutive ydre er undladt af Johnson for at bevare og fremme sin positive diskurs om Brexit. Den positive diskurs om Brexit resulterer i en interpellation hos det britiske folk af at Brexit vil vise en styrke. Johnson benytter sig af appelformerne logos og især patos og derfor appellerer han i den affektive praksis til følelser *stolthed* og *nationalisme* hos briterne. Diskursen kan både ses i en national skala og EU-skala: på den nationale skala illustrerer diskursen ideen om den britiske exceptionalisme, hvor budskabet på EU-skalaen handler om at vise Storbritanniens uafhængighed af EU.

Historiebrug

Johnson benytter i sin klumme eksistentiel historiebrug til at legitimere og understøtte sin politik. Johnson refererer til den samme historiebevidsthed som Thatcher: selvtilliden fra imperialismen. Ligeledes appelleres der til imperialismen for at verificere den britiske exceptionisme og uafhængigheden fra Europa. “*We used to run the biggest empire the world has ever seen, and with a much smaller domestic population and a relatively tiny Civil Service.*” [Boris Johnson, 2016]⁴⁰ Citatet viser imperiets betydning for den britiske selvforståelse, der gennem den kollektive erindring ligger dybt forankret i det britiske samfund. Hertil refererer Johnson også til både Thatcher og Winston Churchill, hvortil han citerer sidstnævnte: “*Winston Churchill: interested, associated, but not absorbed; with Europe – but not comprised.*”⁴¹ Netop ved at referere til den folkekære Churchills citat om Europa, formår Johnson at genoplive den imperialistiske retorik, der byggede på britisk storhed og exceptionisme. Ligeledes appellerer Johnson gennem historiebrugen til nationens kollektive erindring for at forsikre om og legitimere Storbritanniens udmeldelse af EU som den bedste løsning for Storbritanniens fremtid.

Sammenfattende konklusion med perspektivering til Storbritanniens selvforståelse

En nation skaber sin selvforståelse gennem et historisk perspektiv, der som nævnt konstant bliver brugt til nutidig eller fremtidig forståelse og forklaring. Faktum er, at Thatcher oven på en krigssejr refererer til Storbritanniens imperietid og at Johnson som led i forklaringen af Brexit refererer til Storbritanniens imperietid, hvilket understreger, hvor dybt forankret imperialismen ligger i den britiske selvforståelse. Diskursanalyserne viser, hvordan den retoriske diskurs om Det Britiske Imperium bliver refereret til i aktuelle politiske debatter som et led i kampen om definitionsmagten. De to tekster illustrerer således begge to en positivt ladet diskurs om Storbritannien, hvortil man kunne se på diskursernes antagonist med henblik på at belyse en flersidet debat.

Thatcher skal således fungere som en central EU-skeptiker, der med sin neoliberalistiske tilgang til økonomisk politik og ikke mindst sejren på Falklandsøerne vækkede ideen om britisk exceptionisme og dermed briternes selvopfattelse af Storbritannien som stormagt. Johnson er ligeledes EU-skeptiker og hans klumme illustrerer endnu engang, hvordan politikerne benytter sig af diskursen om imperietiden til at understøtte sin politiske ageren.

⁴⁰ Johnson: 2016

⁴¹ Ibid

Johnsons politik og hans væsentlige rolle i Brexit-debatten viser, hvordan ideen om den britiske exceptionalisme i lyset af imperialismen og Thatchers regeringsperiode udspiller sig i den nutidige Brexit-debat. Det Britiske Imperium er gennem den kollektive erindring blevet en væsentlig faktor i Storbritanniens selvforståelse.

Diskussion af sammenhængen mellem Det Britiske Imperium og Brexit

Grundlaget for at kunne forstå Brexit i et historisk perspektiv, er at Brexit tager udgangspunkt i briternes selvforståelse som en stor og global nation. Brexit bundet i den diskurs, der gennem tiden er blevet skabt i Storbritannien af kunstnerne, pressen og ikke mindst politikere. Diskursen bundet i en historisk skepsis over for det europæiske kontinent og tilhørsforholdet dertil. Storbritannien har alle dage haft et globalt udsyn, der især er manifesteret i landets tid som imperiemagt. Brexit kan forklares ud fra teorien om, at Storbritannien som folkefærd er underlagt en næsten anti-europæisk diskurs, der blev skabt under imperialismen og som siden har forankret sig i Storbritanniens selvforståelse. Det Britiske Imperium har på mange måder været en væsentlig faktor i store dele af verdenshistorien og med dets verdensomspændende territorielle herredømme kan Det Britiske Imperium anses i mange af de tidligere kolonier. Storbritannien var i over 300 år en stormagt og havde opnået status som international hegemon i en unipolariseret verdensorden. Denne status har været og er ekstrem afgørende for Storbritanniens selvforståelse. Briterne er som folkeslag blevet dannet til at udleve storhed gennem sin historie som imperium og ved at appellere til denne periode i britisk historie, ønsker man at vække denne følelse af uovervindelighed og selvstændighed. Netop denne appel gør sig gældende i Brexit-diskussionen, hvor pro-Brexit'ere gør brug af denne overbevisningsstrategi i et forsøg på at forsikre briterne om, at en udmeldelse af EU vil gavne Storbritannien.

En nations selvforståelse

Vi bruger de begreber og erfaringer, vi har, fra fortiden til at italesætte og forstå nutiden. Som samfund har vi skabt en kollektiv erindring af vores land gennem vores forfædre, kultur, museer, almen dannelse samt uddannelse. På denne måde videregives en nations historie og kultur og dermed konstrueres og fornyes den kollektive erindring. Den kollektive erindring skal forstås, som en del af vores begrebsapparat og identitet, der skaber og understøtter vores nationale selvforståelse.

Gennem erfaringer fra den kollektive erindring skaber vi, en nutidsforståelse og i nogle tilfælde forestiller vi os et fremtidsscenario. På individbasis såvel som nationsbasis handler dette helt grundlæggende om, at vi hver dag tillærer os erfaringer og informationer, som vi lagrer og selekterer imellem for senere hen, at benytte dem i lignende situationer. Gennem de erindringer der videregives, bliver der på naturlig vis skabt en fortælling af fortiden, der danner grundlag for vores nationale identitet.⁴² Med en poststrukturalistisk tilgang vil man argumentere for, at den kollektive erindring i høj grad er baseret på subjektive opfattelser af virkeligheden og dermed diskurser. Man kan hermed argumentere for, at en nations selvforståelse er et produkt af fortidens diskurser, der gennem historiske begivenheder har formet den kollektive erindring. Hertil kan socialpsykologen Micheal Billigs teori om individets identificering med en nation tilføjes: han fremhæver, at denne identificering kommer naturligt gennem en række diskurser, der historisk set har opnået hegemoni. Politiske ideologier er eksempler på diskurser, der har opnået tilstrækkeligt hegemoni i samfundet og dermed kan en ideologi for en gruppe fremstå som den objektive sandhed. I forlængelse af dette tilføjer Billig, at diskurser der har opnået hegemoni i en bestemt historisk kontekst ligeledes kan fremstå som den objektive sandhed.⁴³ Den kollektive erindring kan altså, i denne kontekst ses som et produkt af en række hegemoniske diskurser, der indrammer en nations opfattelser af bestemte historiske begivenheder. Mere konkret kan dette altså betyde, at Storbritanniens selvforståelse er dannet gennem den hegemoniske diskurs om Storbritanniens storhed under imperialismen og er på denne måde rodfastet i befolkningen.

Brexit i korte træk

Brexit er betegnelsen for Storbritanniens udmeldelse af EU, der blev bestemt ved britisk folkeafstemning d. 23. juni 2016, hvor et smalt flertal på 51,89 % stemte for at forlade EU, hvorfor Storbritannien officielt forlod EU d. 31. januar 2020.⁴⁴ Den daværende premierminister David Cameron lovede i 2013, at briterne skulle få en folkeafstemning om EU-medlemskabet inden 2017, hvis Det Konservative Parti fortsat dannede regering. Tilhængere af at forblive i EU argumenterede særligt for det økonomiske aspekt og nødvendigheden heraf. En række analyser advarede mod de økonomiske konsekvenser der bl.a. forudså: markant kursfald, britisk udelukkelse fra frihedshandler i EU og at man ville miste adgang til det indre marked for EU-medlemslande.

⁴² Gymnasium: u.å.

⁴³ Bom: 2015, s. 58

⁴⁴ Udenrigsministeriet: u.å.

De mest fremtrædende argumenter for at forlade EU er øget kontrol med grænser, hvilket især har sin oprindelse fra flygtningekrisen i 2015. Ydermere er tilhængere af Brexit stærkt overbeviste om, at EU holder Storbritannien tilbage økonomisk grundet EU's reguleringer, hvortil man argumenterer for, at Storbritannien selv kan forhandle sig frem til bedre frihandelsaftaler med og uden om EU. Det sidste og nok mest udtalte argument handler således om, at genvinde sin suverænitet og komplette selvstyre. Dette argument illustrerer Storbritanniens evige ønske om minimal suverænitetsafgivelse. Argumentet kan virke appellerende til Storbritanniens selvopfattelse af deres storhedstid under imperialismen, hvor man ikke skulle adlyde nogle andre nationer eller institutioner.⁴⁵

Britisk exceptionalisme

Begrebet britisk exceptionalisme betegner ideen om, at Storbritannien er anderledes og overlegen alle andre nationer.⁴⁶ Begrebet bliver i flere analytiske sammenhænge brugt til at beskrive et lands særegenhed i sammenligning med andre lande på et givent historisk tidspunkt.⁴⁷ Fortællingen om den britiske exceptionalisme er således en del af landets kollektive erindring og derfor selvforståelse. Den britiske exceptionalisme kan i et konstruktivistisk perspektiv forklares som et begreb, der er konstrueret og benyttet i nutiden til at betegne Storbritanniens særligt exceptionelle karakteristika i forbindelse med forskellige historiske begivenheder.⁴⁸ Begrebet kan således ses som grundlaget for at forstå Brexit i en historisk kontekst. Der er flere elementer i Storbritanniens historie, hvori exceptionalismen kan identificeres. De væsentligste er den britiske industrielle revolution, Det Britiske Imperium og status som sejrherre efter begge verdenskrige.⁴⁹ Disse historiske begivenheder vil forankre sig i en nations selvopfattelse, identitet og senere hen selvforståelse.

⁴⁵ Arrouas: 2019

⁴⁶ Tunzelmann: 2019

⁴⁷ Nedergaard (2): u.å.

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Ibid

Thatcher og Johnson er blandt de mange politikere og helt almindelige briter, der er vokset op med, har lært om og nu identificerer sig med, ideen om den britiske exceptionalisme. Som nævnt er denne forestilling om Storbritannien en del af den kollektive erindring: det er en del af historiebøgerne og bliver som identificeret i analysen, brugt i den diskursive retorik om Storbritanniens storslåede fortid. Diskurserne om Storbritanniens fortid og fremtid med et selvsikkert udgangspunkt i imperietiden handler i bund og grund om troen på den britiske exceptionalisme. Det er exceptionalsmen som diskurserne bygger på og appellerer til hos modtagerne. Johnson ønsker at appellere til den selvforståelse hos briterne, hvor Storbritannien fremstår som en storslået og magtfuld nation. Dette gør han ved, at referere til dengang Storbritannien rent faktisk var en storslået og magtfuld nation – han refererer til den britiske exceptionalisme og skaber ved hjælp af denne en positivt ladet og lettere optimistisk diskurs om Storbritanniens fremtid med afsæt i Brexit. Det kan diskuteres, hvorvidt EU-medlemskabet har kompromitteret den britiske exceptionalisme gennem et fælles samarbejde, hvori Storbritannien ikke er overlegen, men derimod ligestillet med de andre medlemslande. Denne kompromittering kan i samspil med den britiske suverænitetsskepsis forklare de væsentligste grunde til Brexit.

Suverænitetssafgivelse

Storbritanniens skepsis overfor suverænitetssafgivelse til EU kan argumenteres for at bunde i ideen om britisk exceptionalisme: det ligger såvel i Storbritanniens identitet ikke at tage imod ordre fra andre, da nationen grundlæggende har en selvopfattelse af at være exceptionelle.

Suverænitetssprincippet trækker tråde tilbage til imperialismen, hvor Storbritannien havde komplet selvstyre og verdensherredømme. Med indtrædelsen i det europæiske samarbejde måtte Storbritannien indordne sig efter EU's reguleringer og lovgivninger ved at afgive dele af sin suverænitet. Modstanden mod EU bunder, i hovedtræk, i ønsket om at bevare og genvinde sin suverænitet. Flere gange har Storbritannien forhandlet sig frem til forbehold, hvoraf den væsentligste var den rabatten på Storbritanniens medlemskontingent. Thatcher forhandlede sig med ordene *"I want my money back"* frem til en rabat, der skulle godtgøre, at briterne synes de gav mere til EU end omvendt.⁵⁰

⁵⁰ Arrouas: 2019

Denne rabat illustrer endnu engang ideen om den britiske exceptionalisme. Ideen om britisk exceptionalisme samt frygten for suverænitetsafgivelse kan argumenteres for at tage afsæt i en måske ubevidst følelsespræget holdning, som også kan ansføres i Thatchers tale samt Johnsons klumme, der begge benytter appelformen patos til at understøtte deres argumentation og vække den britiske selvforståelse, der blomstrede under imperialismen.

Det Britiske Imperium 2.0?

Storbritannien ønsker en tæt alliance med lande, der grundet imperialismen har samme politiske kultur som dem. Lande der deler værdierne om fri markedsøkonomi, frihandel, økonomisk liberalisme som modvægt til et centralistisk, bureaukratisk og katolsk Centraleuropa.⁵¹

Commonwealth kan være svaret på Storbritanniens fremtidig ageren i verdenssamfundet. Hos de konservative politikere bliver Commonwealth omtalt som arena for frihandel, lignende de handelsmuligheder Storbritannien havde gennem sine kolonier i Det Britiske Imperium.⁵² Netop det økonomiske aspekt af Commonwealth er for Storbritannien et af de væsentligste argumenter for at indgå et stærkere og tættere samarbejde. Storbritanniens eksport til Commonwealth-landene stiger med 10 % om året, hvilket kan indikere Commonwealths voksende betydning for Storbritanniens økonomi.⁵³ ”EU has recorded average annual economic growth of just over 2%. Yet, over the same period, the Commonwealth’s economies have expanded twice as fast – by an average of 4.4% every year. Today, the Commonwealth has a combined GDP of \$10.5 trillion, accounting for almost 14% of the global economy.” [Boris Johnson, 2018]⁵⁴ Johnson udtaler sig således om de økonomiske fordele ved at indskærpe et samarbejde med Commonwealth som følge af Brexit. Meget tyder på, at Storbritannien vil søge mod sine tidligere kolonier og skabe et frit handelsmarked mellem disse, hvilket kan sammenlignes med de tidligere handelsstationer og handelssystemet under Det Britiske Imperium. Commonwealth har også en symbolsk betydning i og med dette er ”resterne” af Det Britiske Imperium og dermed deler Commonwealth-landene en fælles fortid. Med et kritisk synspunkt kan Commonwealth ses som et svagt internationalt fællesskab, da det ikke har en betydelig politisk indflydelse eller påvirkning på andre lande end medlemslandene.⁵⁵

⁵¹ Bang: 2017, s. 178

⁵² Nedergaard (1): 2017, s. 137

⁵³ Ibid, s. 138

⁵⁴ Johnson: 2018

⁵⁵ BBC: 2017

Herudover har organisationen mødt en række interne problematikker som følge af forskellige interesser og indbyrdes konflikter mellem nogle af medlemslandene.⁵⁶

Hvor ender det? Et splittet Storbritannien?

De Britiske Øer blev som nævnt samlet i et rige der officiel dannede Storbritannien i 1707.

Nationerne i Storbritannien fik en helt automatisk en fælles identitet og nationalfølelse gennem det fælles projekt og nationale samlingspunkt: imperiet.⁵⁷ Med opløsningen af Det Britiske Imperium begyndte det indre imperium i Storbritannien også at smuldre. Nationale strømninger i både Skotland og Wales betød, at der blev udformet selvstyreaftaler, hvorfor det britiske parlament afgav magt på uddannelse og sundhedsområderne. Dog bevarede det britiske parlament stadig suverænitet angående forsvars- og udenrigspolitik samt immigration og beskatning.⁵⁸ Debatten om komplet selvstændighed gælder stadig i dag i det britiske kongerige. Spørgsmålet er nu, om fortællingen om Storbritannien ender samme sted, som den begyndte... med et splittet Storbritannien?

Hvad vil fremtiden bringe for den forhenværende globale stormagt, hvis der ikke længere er et britisk imperium men blot en engelsk nation?

Konklusion

I redegørelsen blev Det Britiske Imperiums udvikling gennemgået med en delvis perspektivering til postimperialismen i form af dannelsen af Commonwealth og Storbritanniens ageren i Europa.

Herunder redegjorde jeg kort for den imperialistiske retorik, der fra starten af skabte en hegemonisk diskurs om imperiets positive indvirkning i verdenshistorien.

I analysen blev denne diskurs yderligere analyseret i en mere nutidig kontekst, hvoraf de to politiske skikkelser Margaret Thatcher og Boris Johnson, som EU-skeptikere begge har udført og viderebragt denne positivt ladede diskurs om Storbritanniens fortid som imperiemagt. Med henblik på at påvise Det Britiske Imperiums betydning for den britiske selvforståelse, stod det klart, at denne er funderet under imperialismen og siden hen konsekvent refereret til som den britiske identitet.

⁵⁶ Sevaldsen: 2017

⁵⁷ Bang: 2017, s. 166

⁵⁸ Folkersen: 2015, s. 140

Af analysen kan det i øvrigt konkluderes, at denne diskurs om Storbritanniens fortid bliver grundlaget for politiske ideologier samt løsningsforslag i flere sammenhænge. Ved at benytte denne diskursive retorik og ikke mindst historiebrug kan referencerne til imperiet vække den selvforståelse, der ligger så dybt forankret i den britiske befolknings kollektive erindring om deres egen nations uovervindelige storhed.

Gennem diskussionen fastlås den britiske selvforståelse samt imperialismens betydning for et af vores tids mest omtalte politiske emner: Brexit. Herunder benyttes den britiske exceptionalisme, der af alle begreber bedst betegner essensen af Det Britiske Imperium og derfor den britiske selvforståelse. Brexit bundet ligeså i denne ide om britisk exceptionalisme, hvorefter skepsissen overfor europæisk samarbejde og suverænitetsafgivelse ligeledes kan forklare. Det bliver klart, at Brexit kan forstås som en reaktion hos det britiske folk, der har rod i den selvforståelse, der levede under imperialismen.

Litteraturliste

Bøger

- Andersen, Jørgen Goul m.fl.: *Politik nu – holdninger, magt og politiske systemer*. Systime, 2012
- Bang, Peter Fibiger m.fl.: *Imperier fra oldtid til nutid*. Colombus, 2017
- Bom, Anne Klara: *Diskursanalytisk metode*. Samfundslitteratur, 2015
- Folkersen, Helle: *Det Britiske Imperium – fra Englands ekspansion til Commonwealth*. Systime, 2015
- Glavind, Johanne Grøndahl og Helene Helboe Pedersen: *Gode spørgsmål, rigtige svar: grundbog i samfundsfaglig metode*. Gyldendal, 2019
- Helmersen, Ole: *Broken Britain? Stat, marked og civilsamfund*. Colombus, 2016
- Lynch, Michael: *Britain 1951-2007*. 2. Udgave. Hodder Education, 2015
- Nedergaard, Peter: *Storbritannien – politik, økonomi og samfund*. Systime, 2017
- Sørensen, Kjeld Mazanti: *Ideologier og diskurser: sprog, magt og politik*. Colombus, 2010

Artikler

Arrouas, Michelle: ”Brexit” Oprindeligt udgivet i dagbladet *Information* juni 2016. Bragt på *Faktalink.dk*, sidst redigeret december 2019. Besøgt d. 30. marts 2020
<https://faktalink.dk/titelliste/brexit>

Johnson, Boris: ”Commonwealth has a key role to play in the bright future for Britain” Udgivet på *gov.uk*, sidst redigeret d. 12. marts 2018. Besøgt d. 30. marts 2020
<https://www.gov.uk/government/speeches/commonwealth-has-key-role-to-play-in-the-bright-future-for-britain-article-by-boris-johnson>

Johnson, Boris: ”There is only one way to get the change we want – vote to leave the EU” Udgivet på *TheDailyTelegraph.uk*, sidst redigeret d. 16. marts 2016. Hentet i word version d. 20. marts 2020 (vedlagt som bilag)
<https://www.telegraph.co.uk/opinion/2016/03/16/boris-johnson-exclusive-there-is-only-one-way-to-get-the-change/>

Nedergaard, Peter og Maja Friis Henriksen: "Britisk exceptionalisme: Hvordan Brexit kan forstås i et historisk lys" Udgivet på *djoef-forlag.dk*, u.å. Besøgt d. 28. marts 2020

https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/oep/files/2018/2_2018/2_2018_8.pdf

Sørensen, Christina og Malte Kjems: "Kan suverænitet koste indflydelse?" Udgivet på *Berlingske.dk*, sidst redigeret d. 13. marts 2016. Besøgt d. 31. marts 2020

<https://www.berlingske.dk/kronikker/kan-suveraenitet-koste-indflydelse>

Thomsen, Per Bang og Ole Ryborg: "Brexit: identitetskrisen, der ryster Europa" Udgivet på *dr.dk*, u.å. Besøgt d. 30. marts 2020

<https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/brexit>

Tunzelmann, Alex Von: "The imperial myths driving Brexit" Udgivet på *Theatlantic.com*, sidst redigeret d. 12. august 2019. Besøgt d. 28. marts 2020

<https://www.theatlantic.com/international/archive/2019/08/imperial-myths-behind-brexit/595813/>

Internetsider

BBC: *Profile: Commonwealth of nations*. BBC.com, d. 24. august 2017. Besøgt d. 22. marts 2020

<https://www.bbc.com/news/world-africa-16842428>

Bengt-Pedersen, Carsten og Søren Harnow Klausen: *Socialkonstruktivisme*. Den Store Danske, Gyldendal, d. 15. august 2013. Besøgt d. 27. marts 2020

http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Filosofi/Filosofi_og_filosoffer_-_1900-t./socialkonstruktivisme

Chege, Kirstine: *Hvordan startede EU?* Folketinget.dk, d. 13. august 2019. Besøgt d. 1. april 2020

<https://www.eu.dk/da/faq/alle-faqs/hvordan-startede-eu>

Nielsen, Niels Kayser: *Historiebrug*. Danmarkshistorien.dk, d. 13. juli 2012. Besøgt d. 22. marts 2020

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/historiebrug/>

Gymnasium, Rysensteen: *Kollektiv erindring*. Historiskmetode.com, u.å. Besøgt d. 26. marts 2020
<https://historiskmetode.weebly.com/kollektiv-erindring.html>

Sevaldsen, Jørgen og Merete Borch: *The commonwealth of nations*. Den Store Danske, Gyldendal, d. 17. maj 2017. Besøgt d. 28. marts 2020
http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Storbritannien_og_Irland/British_Commonwealth/The_Commonwealth_of_Nations

Udenrigsministeriet: *Hvad er Brexit?* Udenrigsministeriet.dk, u.å. Besøgt d. 29. marts 2020
<https://um.dk/da/udenrigspolitik/brexit/hvad-er-brexit/>

Ventegodt, Ole: *Pearl Harbour*. Den Store Danske, Gyldendal, d. 7. oktober 2016. Besøgt d. 22. marts 2020
http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Militære_forhold_og_krigshistorie/Anden_Verdenskrig/Pearl_Harbor

Podcast

Holm, Jakob og Ulrik Petersen: *Storbritannien indefra – sporene fra Det Britiske Imperium*. Udenrigsministeriet, u.å. Besøgt d. 22. marts 2020
<https://storbritannien.um.dk/da/om-storbritannien/podcast/storbritannien-indefra/>

PDF

Aaberg, Mona: *Speciale om diskursteori*. Syddansk Universitet, u.å. Hentet d. 30. marts 2020
https://www.sdu.dk/-/media/files/om_sdu/centre/journalistik/specialer/2012/speciale_monaaaberg.pdf

Bilag

Boris Johnson exclusive: There is only one way to get the change we want – vote to leave the EU

David Cameron has done his very best, but a vote to Remain will be taken in Brussels as a green light for the further erosion of democracy

The Daily Telegraph 16/3 2016

I am a European. I lived many years in Brussels. I rather love the old place. And so I resent the way we continually confuse Europe – the home of the greatest and richest culture in the world, to which Britain is and will be an eternal contributor – with the political project of the European Union. It is, therefore, vital to stress that there is nothing necessarily anti-European or xenophobic in wanting to vote Leave on June 23.

"We are seeing a slow and invisible process of legal colonisation, as the EU infiltrates just about every area of public policy"

Boris Johnson

And it is important to remember: it isn't we in this country who have changed. It is the European Union. In the 28 years since I first started writing for this paper about the Common Market – as it was then still known – **the project has morphed and grown in such a way as to be unrecognisable**, rather as the vast new Euro palaces of glass and steel now loom over the little cobbled streets in the heart of the Belgian capital.

When I went to Brussels in 1989, I found well-meaning officials (many of them British) trying to break down barriers to trade with a new procedure – agreed by Margaret Thatcher – called Qualified Majority Voting. The efforts at harmonisation were occasionally comical, and I informed readers about euro-condoms and the great war against the British prawn cocktail flavour crisp. And then came German reunification, and the panicked efforts of Delors, Kohl and Mitterrand to “lock” Germany into Europe with the euro; and since then the pace of integration has never really slackened.

As new countries have joined, we have seen a hurried expansion in the areas for Qualified Majority Voting, so that Britain can be overruled more and more often (as has happened in the past five years). We have had not just the Maastricht Treaty, but Amsterdam, Nice, Lisbon, every one of them representing an extension of EU authority and a centralisation in Brussels. According to the House of Commons library, **anything between 15 and 50 per cent of UK legislation now comes from the EU**; and remember that this type of legislation is very special.

It is unstoppable, and it is irreversible – since it can only be repealed by the EU itself. Ask how much EU legislation the Commission has actually taken back under its various programmes for streamlining bureaucracy. The answer is none. That is why EU law is likened to a ratchet, clicking only forwards. We are seeing a slow and invisible process of legal colonisation, as the EU infiltrates just about every area of public policy. Then – and this is the key point – the EU acquires supremacy in any field that it touches; because it is one of the planks of Britain’s membership, agreed in 1972, that any question involving the EU must go to Luxembourg, to be adjudicated by the European Court of Justice.

"At a time when Brussels should be devolving power, it is hauling more and more towards the centre, and there is no way that Britain can be unaffected"

Boris Johnson

It was one thing when that court contented itself with the single market, and ensuring that there was free and fair trade across the EU. We are now way beyond that stage. Under the Lisbon Treaty, the court has taken on the ability to vindicate people’s rights under the 55-clause “Charter of Fundamental Human Rights”, including such peculiar entitlements as the right to found a school, or the right to “pursue a freely chosen occupation” anywhere in the EU, or the right to start a business.

These are not fundamental rights as we normally understand them, and the mind boggles as to how they will be enforced. Tony Blair told us he had an opt-out from this charter.

Alas, that opt-out has not proved legally durable, and there are real fears among British jurists about the activism of the court. The more the EU does, the less room there is for national decision-making. Sometimes these EU rules sound simply ludicrous, like the rule that you can’t recycle a teabag, or that children under eight cannot blow up balloons, or the limits on the power of vacuum cleaners. Sometimes they can be truly infuriating – like the time I discovered, in 2013, that there was nothing we could do to bring in better-designed cab windows for trucks, to stop cyclists being crushed. It had to be done at a European level, and the French were opposed.

Sometimes the public can see all too plainly the impotence of their own elected politicians – **as with immigration**. That enrages them; not so much the numbers as the lack of control. That is what we mean by loss of sovereignty – the inability of people to kick out, at elections, the men and women who control their lives. We are seeing an alienation of the people from the power they should hold, and I am sure this is contributing to the sense of disengagement, the apathy, the view that politicians are “all the same” and can change nothing, **and to the rise of extremist parties**.

Democracy matters; and I find it deeply worrying that the Greeks are effectively being told what to do with their budgets and public spending, in spite of huge suffering among the population. And now the EU wants to go further. There is a document floating around Brussels **called “The Five Presidents Report”**, in which the leaders of the various EU institutions map out ways to save the euro. It all involves more integration: a social union,

a political union, a budgetary union. At a time when Brussels should be devolving power, it is hauling more and more towards the centre, and there is no way that Britain can be unaffected.

David Cameron has done his very best, and he has achieved more than many expected. There is some useful language about stopping “ever-closer union” from applying to the UK, about **protecting the euro outs from the euro ins**, and about competition and deregulation.

David Cameron, Donald Tusk, and Alexis Tsipras at the first day of the EU summit Photo: Caters

There is an **excellent forthcoming Bill that will assert the sovereignty of Parliament**, the fruit of heroic intellectual labour by Oliver Letwin, which may well exercise a chilling effect on some of the more federalist flights of fancy of the court and the Commission. It is good, and right, but it cannot stop the machine; at best it can put a temporary and occasional spoke in the ratchet.

There is only one way to get the change we need, and that is to vote to go, because all EU history shows that they only really listen to a population when it says No. The fundamental problem remains: that they have an ideal that we do not share. They want to create a truly federal union, e pluribus unum, when most British people do not.

It is time to seek a new relationship, in which we manage to extricate ourselves from most of the supranational elements. We will hear a lot in the coming weeks about the risks of this option; the risk to the economy, the risk to the City of London, and so on; and though those risks cannot be entirely dismissed, I think they are likely to be exaggerated. We have

heard this kind of thing before, about the decision to opt out of the euro, and the very opposite turned out to be the case.

I also accept there is a risk that a vote to Leave the EU, as it currently stands, **will cause fresh tensions in the union between England and Scotland**. On the other hand, most of the evidence I have seen suggests that the Scots will vote on roughly the same lines as the English.

Mayor of London Boris Johnson Photo: GETTY IMAGES

We will be told that a Brexit would embolden Putin, though it seems to me he is more likely to be emboldened, for instance, by the West's relative passivity in Syria.

Above all, we will be told that whatever the democratic deficiencies, we would be better off remaining in because of the "influence" we have. This is less and less persuasive to me.

Only 4 per cent of people running the Commission are UK nationals, when Britain contains 12 per cent of the EU population. It is not clear why the Commission should be best placed to know the needs of UK business and industry, rather than the myriad officials at UK Trade & Investment or the Department for Business, Innovation and Skills.

If the "Leave" side wins, it will indeed be necessary to negotiate a large number of trade deals at great speed. But why should that be impossible? We have become so used to Nanny in Brussels that we have become infantilised, incapable of imagining an independent future. We used to run the biggest empire the world has ever seen, and with a much smaller domestic population and a relatively tiny Civil Service. Are we really unable to do trade deals? We will have at least two years in which the existing treaties will be in force.

"This is a moment for Britain to be brave, to reach out – not to hug the skirts of Nurse in Brussels, and refer all decisions to someone else"

Boris Johnson

The real risk is to the general morale of Europe, and to the prestige of the EU project.

We should take that seriously.

We should remember that this federalist vision is not an ignoble idea. It was born of the highest motives – to keep the peace in Europe. The people who run the various EU institutions – whom we like to ply with crass abuse – are, in my experience, principled and thoughtful officials. They have done some very good things: I think of the work of Sir Leon Brittan, for instance, as Competition Commissioner, and his fight against state aid.

They just have a different view of the way Europe should be constructed. I would hope they would see a vote to leave as a challenge, not just to strike a new and harmonious relationship with Britain (in which those benefits could be retained) but to recover some of the competitiveness that the continent has lost in the last decades.

Whatever happens, Britain needs to be supportive of its friends and allies – but on the lines originally proposed by Winston Churchill: interested, associated, but not absorbed; with Europe – but not comprised. We have spent 500 years trying to stop continental European powers uniting against us. There is no reason (if everyone is sensible) why that should happen now, and every reason for friendliness.

For many Conservatives, this has already been a pretty agonising business. Many of us are deeply internally divided, **and we are divided between us**. We know that we do not agree on the substance, but I hope we can all agree to concentrate on the arguments; to play the ball and not the man.

At the end of it all, we want to get a result, and then get on and unite around David Cameron – continuing to deliver better jobs, better housing, better health, education and a better quality of life for our constituents for whom (let's be frank) the EU is not always the number one issue.

It is entirely thanks to the Prime Minister, his bravery and energy, **and the fact that he won a majority Conservative government**, that we are having a referendum at all. Never forget that if it were down to Jeremy Corbyn and the so-called People's Party, the people would be completely frozen out.

This is the right moment to have a referendum, because as Europe changes, Britain is changing too. This is a truly great country that is now going places at extraordinary speed. We are the European, if not the world, leaders in so many sectors of the 21st-century economy; not just financial services, but business services, the media, biosciences, universities, the arts, technology of all kinds (of the 40 EU technology companies worth more than \$1 billion, 17 are British); and we still have a dizzyingly fertile manufacturing sector.

Now is the time to spearhead the success of those products and services not just in Europe, but in growth markets beyond. This is a moment to be brave, to reach out – not to hug the skirts of Nurse in Brussels, and refer all decisions to someone else.

We have given so much to the world, in ideas and culture, but the most valuable British export and the one for which we are most famous is the one that is now increasingly in question: parliamentary democracy – the way the people express their power.

This is a once-in-a-lifetime chance to vote for real change in Britain's relations with Europe. This is the only opportunity we will ever have to show that we care about self-rule. sA vote to Remain will be taken in Brussels as a green light for more federalism, and for the erosion of democracy.

In the next few weeks, the views of people like me will matter less and less, because the choice belongs to those who are really sovereign – the people of the UK. And in the matter of their own sovereignty the people, by definition, will get it right.